

RECENZII

Șerban Olah, *Oameni și organizații*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013, 229 p.

Acest volum reprezintă pentru mine o revelație, din mai multe perspective. În primul rând, prin felul în care este concepută, cartea îmbină în mod fericit convenționalul cu ineditul. Pe de o parte, autorul s-a străduit – după părerea mea cu mult succes – să producă o lucrare care îndeplinește toate funcțiile clasice ale unui bun manual universitar. Volumul ne prezintă o bogăție aproape enciclopedică de informații pertinente, cu relevanță maximă pentru tematica abordată, este construit sistematic, are o ordine interioară care fascinează prin claritatea ei, așa spune că arată ca o clădire frumoasă.

Cu toate acestea, prin modalitatea sa de abordare, autorul refuză categoric să se înscrie în tiparele tradiționale ale manualelor universitare. Accentul nu este pus doar pe sintetizarea unor afirmații științifice consacrate. În carte sunt adresate întrebări, formulate probleme, enunțate subiecte aflate în dezbateri, încurajându-l pe cititor să continue el însuși firul raționamentului. Nu întâmplător, cred, în volum este dedicat un spațiu amplu prezentării concepției lui Max Weber. Mergând implicit pe linia tradiției weberiene, autorul combină rigurozitatea științifică detașată, rece, cu vocația pentru căutarea aproape pasională a adevărului, a răspunsurilor-cheie la problemele profunde, existențiale ale lumii de azi.

Aș dori să vă ofer doar două exemple cât se poate de relevante în acest sens. La pagina 131, putem citi, cu referire la caracteristicile ideatice cu privire la caracteristicile sociologice fundamentale ale societății contemporane, următoarele reflecții: „Globalizarea este deci un nou stadiu al capitalismului. Francis Fukuyama nu a avut dreptate când a publicat lucrarea *Sfârșitul istoriei*. Pentru că istoria continuă cu acest capitalism dezorganizat și cu societatea mondială, care nu este o mega societate care cuprinde toate societățile naționale, ci un orizont mondial caracterizat prin diversitate și neintegrare, care se deschide atunci când este construit și conservat în spiritul comunicării și acțiunii”. Iar la pagina următoare, autorul continuă astfel: „Ne putem întreba firesc, este oare capitalismul contemporan cea mai bună dintre lumile posibile? Probabil că nu, dar tot atât e de probabil că acest sistem așteaptă un nou Keynes pentru a-l salva și de această dată de la pieire”.

În multe cazuri, autorul nu se mulțumește doar să schițeze principalele teorii și puncte de vedere din literatura de specialitate și eventual să adauge la acestea propriile întrebări și reflecții, ci încearcă să propună ipoteze și direcții viitoare de cercetare, care adeseori surprind atât prin caracterul lor inovator, cât și prin demersul curajos de a aplica teoriile și modalitățile de abordare din literatura contemporană de specialitate la studiul realităților din România. Iată un exemplu, cât se poate de

grăitor, care ilustrează și faptul că autorul nu acceptă nici o influență a unor eventuale tabuuri ideologice sau politice, care ar putea limita în mod nefiresc curiozitatea perfect legitimă a cercetătorului universului social. Referindu-se la modalitățile specifice de interacționare dintre specificul național și tradiția regională, la pagina 91 autorul formulează următoarea întrebare de cercetare: „Având în vedere că Transilvania a făcut multe secole parte din sfera de dominație și influență austro-ungară, ar fi interesant de știut în ce măsură valorile românilor din Transilvania se apropie de cele ale românilor din Vechiul Regat sau de cele ale ungarilor, croaților și austriecilor împreună cu care cândva făceau parte din același imperiu”.

Un al doilea aspect inedit – și după părerea mea cât se poate de pozitiv – al volumului este faptul că, din câte am putut constata atât pe baza lecturii cărții, cât și din dialogul personal cu autorul, Șerban Olah refuză în mod deliberat și programatic să încadreze lucrarea sa între limitele tradiționale ale vreunei discipline științifice. Cartea nu aparține în mod exclusiv nici psihosociologiei organizațiilor, nici managementului, nici sociologiei elitelor, ori științelor politice, însă utilizează cu deplină libertate și responsabilitate instrumentarul teoretico-metodologic al tuturor acestor ramuri sau subdiviziuni ale științei, ca și ale multor altora. Este o lucrare centrată pe probleme sociale și pe identificare de soluții, nu pe abordări strict intradisciplinare. În acest sens, chiar și titlurile capitolelor sunt edificatoare. În paginile cărții își găsesc locul problematicile legate de birocrație și postbirocrație, motivația și satisfacția în muncă, puterea și conducerea în organizații, cultura și schimbarea organizațională, organizațiile economice ale capitalismului, organizațiile carcerale și analiza instituțională.

Dacă există totuși un concept-cheie, un veritabil liant al cărții, care își produce un efect integrator și unificator prin viziunea pe care o propagă asupra conținutului și metodologiei întregii lucrări, acest rol revine, după părerea mea, conceptului de *cultură organizațională*, strâns legat de conceptul de *cultură identitară*. Este firească, cred, o asemenea abordare, deoarece, dacă omul este o ființă organizațională, care trebuie să interacționeze cu ceilalți pentru a-și putea trăi viața, în același timp el este și o ființă cultural-identitară, care are o nevoie imperioasă de a se simți acasă în mediul în care trăiește. Așadar cele două dimensiuni fundamentale ale naturii umane se interconstruiesc și se susțin reciproc.

Unul dintre meritele incontestabile ale cărții este că autorul așează în prim-planul demersului său științific această interconstruire dintre manifestările identității și modalitățile de organizare ale societății, subliniind faptul că importanța identității nu dispare deloc odată cu avansul globalizării. Dimpotrivă, în „satul global” – așa cum este adeseori denumită în termeni populari societatea contemporană – specificul cultural și cel identitar se manifestă atât în forme vechi, tradiționale, cât și în forme înnoite, producând mereu noi sinteze între tradiție și inovare.

Personal am citit cu cel mai mare interes referirile autorului la cultură și identitate, însă, din cele spuse până acum apare evident, cred că întreaga carte este deosebit de interesantă, oferind cititorului – fie specialist, fie nespecialist interesat de problematica lumii contemporane – hrană spirituală revelatoare și chiar satisfacție emoțională.

Gavril Flóra